

KOULUTUS ON INVESTOINTI

Elämä on täynnä valintoja. Mitä Sinä teet juuri nyt? Kannattaako sinun viettää hetki tämän artikkelin parissa? Onko edessäsi oleva lukutuokio Sinulle harmitonta ajanvietettä, vaihtoehto bumtsibumille? Luetko tätä oppiaksesi uutta? Käytät tähän rajallista aikaasi! Jatkat vielä lukemista. Hyvä, siirrytään sitten asiaan.

Yksilöt joutuvat elämän eri vaiheissa erilaisen koulutusvalintojen eteen. Nämä valinnat ovat tärkeitä, sillä koulutus vaikuttaa työuraan ja taloudellisiin mahdollisuuksiin. Korkeasti koulutettujen työ- ja ansaintamahdollisuudet ovatkin kouluttamattomia paremmat. Uusimman tutkimustiedon mukaan viiden vuoden korkeakouluopinnot lisäävät noin 50 prosentilla elinaikaisia tuloja. Ero selittyy pitkälti korkeammalla palkkatasolla sekä vakaammalla ja pidemmällä työuralla. Koulutus on yksilölle hyvä investointi.

Maksuttoman ja opintorahoitettun tukijärjestelmän ansioista opiskelijat maksavat opiskeluaikanaan vain murto-osan opintojensa todellisista kustannuksista. Maksajia ovat myös koulutuksesta osattomaksi jäävät. Siwan kassa ja Metson metallimies rahoittavat oman osansa Porthanian pyöröovissa seikkailevien korkeakouluopiskelijoiden opetuksesta ja opintososiaalisista eduista.

Korkeakoulutetulle lasku opinnoista lankeaa työelämään siirryttäessä. Opiskeluaikaisten kesätöiden verovapaa palkka muuttuu valmistumisen jälkeen alasta ja ammatista, ja siten tuloista riippuen, keskimäärin 40 prosentin veroasteella verotetuksi tuloksi. Monilla rajaveroaste kipuaa jopa 100 prosenttiin, kun opiskeluaikaiset tuet poistuvat.

Ilmaista koulutusjärjestelmää ei ole eikä tule. Kysymys on siitä, kuka maksaa, miten paljon ja milloin. Niukat resurssit ja loputtomat tarpeet edellyttävätkin valintoja. Valintaan eri vaihtoehtojen välillä liittyy aina taloudellinen aspekti, vaihtoehtokustannus. Valitettavasti tämä tarkastelu jää pääsääntöisesti tekemättä.

Huoli opetuksen laadusta, opettajien jaksamisesta ja kustannusten kohoamisesta on lisääntynyt vuosi vuodelta. Nämä ovat merkkejä siitä, että nykymuotoisen korkeakoulujärjestelmän on aika uudistua. Järjestelmän täytyy soveltua muuttuvaan, alati kansainvälistyvään ympäristöön. Sii-

tä täytyy muokata laadukas, taloudellisesti toimiva, yksilön vastuuta korostava ja oikeudenmukainen.

Koulutusta pitää tukea verovaroin myös tulevaisuudessa, sillä osaaminen hyödyttää laajasti koko yhteiskuntaa. Koulutus luo muun muassa uutta teknologiaa, jonka käyttöönotto nostaa myös vähemmän koulutettujen tuottavuutta. Koulutus ja kouluttautuminen eivät kuitenkaan saa muuttua vain kulutukseksi – ajanvietteeksi. Yhteiskunnan etu on, että koulutuspalveluja täytetään mahdollisimman tehokkaasti. Siten koulutustarjonnan ja -kysynnän pitää olla ohjattavissa. Lainsäätäjien hyvä tahto ja ohjeet eivät tässä aina riitä. Lisäksi tarvitaan taloudellisia kannusteita.

Globaalissa Bologna-maailmassa korkeatasoinen, opettajia ja opiskelijoita sekä oppimista tukeva korkeakoulujärjestelmä on aiempaa vastuutavampi. Lukukausimaksut, opintolainat ja stipendijärjestelmät hyväksytään ennen pitkää osakkuutta järjestelmää. Tämä selkeyttää sen, että opiskelu ymmärretään taas investoinniksi, meille kaikille hyvinvointia tuottavaksi toiminnaksi.

Kirjoittaja on Jyväskylän yliopiston kansantaloustieteen professori. Kuva: Jaakko Prepula

Jaakko Pehkonen